

О. А. Лихолат, доктор біологічних наук, професор кафедри товарознавства та митної експертизи Академії митної служби України

Н. Г. Навроцька, кандидат технічних наук, доцент кафедри товарознавства та митної експертизи Академії митної служби України

КЛАСИФІКАЦІЯ ФІТОЧАЇВ ЗА УКРАЇНСЬКОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ ТОВАРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проаналізовано визначальні особливості товарів, що зазвичай об'єднуються тривіальною назвою "фіточай". Запропоновано конкретизувати критерії класифікації товарів, що поєднуються терміном "чай", виходячи з їх складу, функціонального призначення, визначальних характеристик товару, питомої ваги складових для об'єктивізації класифікації подібних товарів за УКТЗЕД під час заповнення вантажно-митної декларації і нарахування мита.

Проанализированы определяющие особенности товаров, которые обычно объединяют тривиальным названием "фиточай". Предложено конкретизировать критерии классификации товаров, которые объединяются термином чай, исходя из их состава, функционального предназначения, определяющих характеристик товара, идеального веса составляющих для объективизации классификации подобных товаров за УКТВЕД при заполнении грузовой таможенной декларации и начисления пошлины.

Determining features of the goods usually united by the trivial name "phytotea" have been discussed. It is necessary a concrete definition of criteria of classification of these goods based on their structure, the functional purpose, determining characteristics of the goods, size of a share in components mix for similar goods classifications objectification on the Ukrainian classification of the goods of external economic activities at filling the cargo customs declaration and the subsequent charge of the duty.

Ключові слова. Класифікація товарів, фіточай, код товару, товарна група.

Вступ. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) ґрунтується на міжнародному стандарті – Гармонізованій системі опису та кодування товарів (ГС), а тому принципи та критерії деталізації товарів, покладені в основу Гармонізованої системи, повністю відтворені також в УКТЗЕД. Одним із головних принципів класифікації товарів є безперечне й однозначне зарахування конкретного товару до певного угруповання, що передбачає чітко визначену групувальну ознаку. Переважна кількість товарів, які перетинають кордони держав, можуть бути класифікованими досить легко за описом товарної позиції. Разом із тим існують такі товари, класифікація яких викликає ускладнення через різне тлумачення як понять самого товару, так і критеріїв його деталізації.

Правильне визначення коду товару має велике значення, оскільки від цього залежить оподаткування, тобто правильно нарахований розмір мита. Крім того, правильно визначений код товару забезпечує вірогідність статистичної інформації. Таким чином, правильність класифікації "проблемних" товарів дуже актуальна.

До таких товарів, безумовно, належать фіточаї в цілому та чаї зокрема.

© **О. А. Лихолат, Н. Г. Навроцька, 2010**

Постановка завдання. Автори даної статті поставили за мету проаналізувати визначальні особливості товарів, що зазвичай об'єднуються тривіальною назвою "фітотчай", для вдосконалення критеріїв класифікації за УКТЗЕД під час здійснення зовнішньоекономічних трейдерських операцій.

Розглянемо значення частини слова фіто [1, 673]. Фіто походить від грецького phyton – рослина, тобто вказує на відношення відповідного поняття до рослин. До рослин належить і чайний кущ [1, 708, 709], молоде листя якого використовується для приготування відповідного напою – чаю, що вказує на його походження з Китаю. Таким чином, традиційний чай (до Росії він потрапив майже 400 років тому) також можна зарахувати до фіточаю, як, до речі, й мате (парагвайський чай).

Узагалі, до фіточаїв належить велика група різноманітних продуктів, з яких виготовляються напої, серед них чимале місце належить так званим трав'яним, лікарським та холодним чаям. В УКТЗЕД для

класифікації фіточаїв застосовуються не лише різні товарні позиції, а й різні товарні групи: 08, 09, 12, 21 та 30. Розглянемо, за яких умов фіточаї класифікуються в тій чи іншій товарній групі (товарній позиції).

Результати дослідження. Так, у групі 09 “Кава, чай, мате (парагвайський чай) та прянощі” класифікується різновид чаю, який виготовляють із рослин ботанічного роду *Thea* (ферментований, неферментований, частково ферментований), а також мате.

Зелені чаї (неферментовані) виготовляють переважно за допомогою підігрівання свіжого листа з подальшим скручуванням його сушінням. На відміну від зелених чаїв, за технологією виготовлення чорного чаю листя скручують і ферментують, а потім нагрівають і сушать. Частково ферментовані чаї отримують у результаті переривання процесу ферментації на ранніх стадіях. У групі 09 (товарна позиція 0902) класифікуються також зелені та чорні чаї, до складу яких додано різноманітні ароматизатори: квіти лотоса, пелюстки троянди тощо в натуральному вигляді або їх хімічні замінники. Згідно з [2, 104], ароматизованим вважають чай, що був оброблений паром (наприклад, під час ферментації) чи в який додали есенцій олій (олії лимона чи бергамоту, штучних ароматизаторів (у кристалічному вигляді чи у формі порошку) або частин інших різних ароматичних рослин або плодів (цвіт жасмину, висушені апельсинова цедра чи гвоздика).

У цій же товарній позиції класифікують цвіт, суцвіття і залишки чаю у вигляді порошку (листя, цвіту, суцвіття), агломерованого в кульки, гранули або таблетки.

Якщо зелені та чорні чаї (ароматизовані чи неароматизовані) отримують з листя чайного куща, то парагвайський чай (мате) має зовсім інше походження. Мате – це тонізуючий напій, для приготування якого використовується листя та молоді пагони падуба, що містять кофеїн і дубильні речовини [1, 448]. Відповідно до [2, 104], мате (парагвайський чай) – це сушене листя певних чагарників родини гостролиста, що ростуть у Південній Америці. Іноді його називають “парагвайський чай” чи “езуїтський чай”. З мате шляхом настоювання готують напій, який містить невелику кількість кофеїну.

Інші фіточаї класифікуються в різних товарних групах, залежно від їх складу та призначення. Наприклад, частини рослин (листя, квіти, плоди, стовбур тощо), розфасовані для приготування трав'яного чаю, класифікуються в товарній позиції 1211, якщо вони складаються з одного єдиного виду. При цьому зазначені фіточаї мають бути виготовлені саме з тих рослин, що класифікуються в цій товарній позиції. Такі фіточаї фасують у коробочки або спеціальні мішечки (фільтр-пакети) у сушеному вигляді (рослини порізані або непорізані, подрібнені або неподрібнені, розмелені або нерозмелені). У товарній позиції 1211 класифікуються такі рослини: корені солодки (локриці), корені женьшеню, ромашка (квіти, листя, стебла, шкірка, корінці), плоди дерева кумару, м'ята (стебла і листя), вербена (листя і верхівки), звичайна материнка або майоранова трава (гілки, стебла, листя), шавлія (квіти, листя) та інші, які зазвичай використовуються для приготування лікувальних напоїв. У Поясненнях до УКТЗЕД [2, 137–139] наведено список продуктів (майже 130 найменувань), які зараховуються до товарної позиції 1211, при цьому зазначено, що цей список невичерпний. У цьому переліку є квіти троянди, тому чай “Каркаде”, який складається з пелюстків суданської троянди, має класифікуватися в товарній позиції 1211. Разом із тим чаї, що є сумішами двох і більше рослин, зазначених у даному списку, мають класифікуватися в товарній позиції 2106, якщо вони не мають чітко вираженої терапевтичної (для лікування певних захворювань) чи профілактичної (для запобігання загостренню певної хронічної хвороби) дії. У протилежному разі такі чаї зараховуються до лікарських препаратів, які класифікуються в товарній позиції 3003 (якщо вони не розфасовані для роздрібного продажу чи не дозовані) або в товарній позиції 3004 (якщо вони розфасовані для роздрібного продажу чи дозовані). Наприклад, грудний збір, який використовується для лікування кашлю, або збір для лікування нирок, чи чай для схуднення тощо. Такі чаї, як правило, призначає лікар, і вони приймаються за певною схемою (встановлюється кількість разів прийому на день та період до чи після їжі).

Серед великої родини різноманітних фіточаїв досить велику групу становлять лікувальні трав'яні чаї, які класифікуються в товарній позиції 3004. Згідно з [3, 21], продукти, що складаються із суміші рослин чи частин рослин або з рослин і частин рослин з домішкою інших речовин, які використовуються для виготовлення трав'яних настоїв чи трав'яних чаїв і про які говорять, що вони полегшують нездужання чи сприяють зміцненню загального здоров'я й поліпшенню самопочуття, але настої яких не містять терапевтичної або профілактичної дози активного компонента, специфічного щодо певного захворювання, не включаються до товарної позиції 3004, а класифікуються в товарній позиції 2106. Як і інші лікарські (медичні) препарати, лікувальні трав'яні чаї в межах товарної позиції 3003 або 3004 класифікуються залежно від того, містять вони чи ні певні речовини (наприклад, алкалоїди, вітаміни).

Крім зазначених товарних позицій, фіточаї можуть класифікуватися також у товарній позиції 0813 “Плоди сушені, крім тих, що включені до товарних позицій 0801–0806; суміші горіхів або суміші плодів цієї групи”. Згідно з [2, 101], деякі сушені плоди чи суміші сушених плодів цієї товарної позиції можуть бути розфасовані (наприклад, у маленькі пакетики) для приготування трав'яних настоїв або трав'яних чаїв. Ці продукти також зараховуються до цієї позиції. Проте до цієї товарної позиції не зараховуються такі продукти, що складаються із суміші одного й більше видів сушених плодів зазначеної товарної позиції з рослинами чи частинами рослин інших груп або з іншими речовинами, такими як один чи більше рослинних екстрактів. Тобто коли сушені плоди товарної позиції 0813 (папаї, тамаринду, анакардії, личі, джекфрута,

або плодів хлібного дерева, саподили, пасифлори, або страстоцвіту, карамболи, пітаї) є складовою інших трав'яних чаїв, вони класифікуються в товарній позиції 2106.

Серед родини фіточаїв певне місце відводять так званим “холодним чаєм” – екстрактам, есенціям та концентратам чаю. Відповідно до [2, 222], екстракти, есенції та концентрати можуть виготовлятися з натурального чаю або із суміші натурального чаю та інших рослин у будь-якій пропорції. При цьому вони можуть бути в рідкому чи порошкоподібному вигляді, зазвичай з високим рівнем концентрації. Такі продукти та готові продукти на основі екстрактів, есенцій та концентратів чаю або мате (парагвайського чаю), але не самих мате або чаю, класифікуються в товарній позиції 2101. При цьому екстракти, есенції та концентрати чаю чи мате можуть включати добавки крохмалю чи інших вуглеводів.

Висновки. Як бачимо, правильна класифікація фіточаїв – це теж певна проблема. Ми згодні з [4] в тому плані, що питання зарахуватися фіточаю до тієї чи іншої позиції не зовсім зрозуміле та зручне. Разом із тим пропозиції, викладені в [4], щодо розширення товарної позиції 1211 і встановлення ставок мита в розмірі 5–10 %, на наш погляд, недоречні. Тим паче, що Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про митний тариф України” № 676-VI від 17.12.2008 р., який набув чинності з 15.01.2009 р., ставки мита приведені до відповідності з міжнародними нормами. Вважаємо за необхідне конкретизувати критерії класифікації товарів, що поєднуються терміном “чай”, виходячи з їх складу, функціонального призначення, визначальних характеристик товару, питомої ваги складових для об'єктивізації класифікації подібних товарів за УКТЗЕД під час заповнення вантажної митної декларації і нарахування мита.

Література

1. Биологический энциклопедический словарь / [Баев А. А., Виньберг Г. Г., Заварзин Г. А. и др.] ; под ред. М. С. Гилярова. – [2-е изд., исправл.]. – М. : Советская энциклопедия, 1989. – 864 с.
2. Пояснення до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (Пояснення до УКТЗЕД). – К., 2004. – Т. 1, розд. I–V, гр. 01–29. – 2004. – 487 с.
3. Пояснення до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (Пояснення до УКТЗЕД). – К., 2004. – Т. 2, розд. VI–XI, гр. 30–63. – 2004. – С. 21.
4. Кундіус Д. С. Класифікація фіточаїв як об'єктів зовнішньоекономічної діяльності / Експертна діяльність в митній справі: проблеми та перспективи : матеріали Всеукраїнської конференції студентів і молодих вчених, Донецьк, 6 квітня 2010 р. / Кундіус Д. С. – Донецьк, 2010. – С. 213–215.